

„Iam te premet nox fabulaeque Manes”

† Dr. Karácsonyi Béla

Egyszer –, hogy Horatiust, Karácsonyi professzor úr kedvenc költőjét idézzem –, „mindannyiunkat összeterelnek, és fordul az urna, sorsod előbb-utóbb kihull, s örök száműzetésbe éj-feketén suhan át a sajka”. Most Ő is becsukta kódexeit, kiejtette kezéből a tollat, s beszállt Charon ócska ladikjába, hogy „in aeternum exilium” vigye a bárka, de emlékén nem fog „a szárnyas idő”, velőnkbe vagyon az írva, míg élünk.

Karácsonyi Béla 1919. november 1-jén született Budapesten értelmiségi családból. Középkolai tanulmányait a legendás fasori evangélikus gimnáziumban jeles érettségivel befejezve (1937), a Pázmány Péter Tudományegyetem történelem–latin–angol szakán szerzett tanári diplomát (1942). Díjtalan könyvtáros, gyakornok majd tanársegéd volt; hogy meg tudjon élni, kitanulta a vasesztergályos szakmát, s ekkor kötelezte el magát a szociáldemokrata eszmék szolgálatára is. Sok barátja csodálta fáradhatatlan tenniakarását, a tények kényszerű szorításában még ellenfelei is elismerték következetes elvhűségét, kemény kitartását.

Középkolai tanári állást kapott 1945-ben, de az új, megváltozott körülmények között, az új értelmiségi réteg kinevelése érdekében éjt nappallá téve szervezte a szakértetségis tanfolyamokat, tanított a dolgozók gimnáziumában s a munkásakadémiákon. A megalakuló Kelet európai Tudományos Intézetben a Magyar Történeti Osztályt bízták rá, ezt követően pedig az MTA Történettudományi Intézete Középkori Osztályát vezette. Közben folyamatosan oktatott a Budapesti Pedagógiai Főiskolán tanszékvezetőként, egyetemi jegyzeteket, tankönyveket, tanulmányokat írt. Munkásságáért 1949-ben elnyerte a Kossuth-díjat.

A Szegedi Tudományegyetem Magyar Történeti Tanszékén 1950-ben kapott katedrát, s 1982-ig középkori magyar történelmet adott elő, latin grammatikai és irodalmi stúdiumokat vezetett. Közel egy évtizede volt már a JATE Egyetemi Könyvtárának tiszteletdíjas igazgatója, amikor kinevezték az intézmény főigazgatójává (1982). Innen vonult nyugalomba 1989 végén, de szinte utolsó pillanatáig tanított: a JATE egyetemistáinak latin nyelvet, a JGYTF hallgatóinak középkori kódex- és oklevélolvasást. Soha semmilyen feladatot vissza nem utasított, ha úgy érezte, hogy diákjainak hasznára lehet.

Mikor a sors kegyetlensége megfosztotta őt az ígéretes tehetségként induló egyetlen fiától (1982-ben), úgy hittük, visszavonul végképp. De nem így történt: úrrá lett fájdalomán s keserűségén, és tanítványai fokozott felkészítésében, segítésében élte ki atyai hajlandóságait.

Szigorú filológusi alaposág jellemezte tudományos munkájában is. Tőle – akit tanítványai egymás között csak Mesternek vagy Atyának szólítottak – tanultuk meg a források feltétlen tiszteletét és kutatási módszerként az objektív forráskritika normáit és alkalmazását.

Kedvenc kutatási témái közé tartozott a magyarországi rendiség témaköre, a középkori kelet-európai kapcsolatok kérdése, a Magyar–lengyel krónika problematikája, Szent Gellért teológiai munkássága, Janus Pannonius a költő.

Nagyműveltségű közéleti ember, országgyűlési képviselő volt, akinek Szeged is sokat köszönhetett és hallgatóiért élő, magára szerfelett sokat vállaló tanár volt a szó legnemesebb értelmében: kiváló oktatók sokasága és neves tudósok sora került ki szellemi műhelyéből.

Május 24-én ragadta Őt el szerettei köréből a zord halál. Akik ismertük, gyászoljuk benne a TUDÓST, a TANÁRT, az EMBERT. Nyugodjék békeségben.

Szegfű László